

Universitatea Nicolae Titulescu

Facultatea de Drept

Școala Doctorală

Regimul juridic al societății bancare

-Rezumatul tezei de doctorat-

Coordonator științific:

Prof. univ. dr. Stanciu D. Cărpenaru

Doctorand:

Istrătescu Eduard Ion

-Bucuresti-
2010

Lucrarea reprezintă o incursiune într-un domeniu deosebit de important și actual, și anume sistemul bancar românesc. Obiectul analizei științifice se circumscrie prezentării elementelor constitutive ale societății bancare, prin raportare la cadrul legal incident acestei tipologii a societății comerciale. În prezenta lucrare sunt analizate toate etapele specifice evoluției unei societăți bancare, respectiv de la momentul înființării, al desfășurării activității, finalizând cu lichidarea și falimentul societății bancare.

Prezenta lucrare este structurată în 9 capitole, împărțite în secțiuni, subsecțiuni și paragrafe.

Capitolul I, intitulat „Aspecte introductive privind societatea bancară”, are un caracter introductiv. În cadrul acestui capitol am prezentat geneza și evoluția societății bancare, ocazie cu care am arătat modul în care societatea bancară a evoluat din perioada Antichității până în perioada contemporană. Societățile bancare au apărut în perioada antică pe fondul evoluției și dezvoltării comerțului ca o consecință a emiterii monedei proprii de către fiecare oraș comercial. În perioada medievală, deși biserica creștină își reafirma opoziția față de practicarea dobânzii în Conciliul de la Viena, împrumutul cu dobândă cunoaște o nouă fază de dezvoltare, interdicția fiind eludată cu ajutorul ideii de risc, astfel încât există posibilitatea să suporte un prejudiciu, respectiv să piardă un câștig posibil. La sfârșitul Evului Mediu, societățile bancare își consolidează pozițiile, în special în Europa de Nord, ca efect al exodului protestanților după războaiele religioase și al poziției maritime, ocazie cu care țările europene din această zonă admit cel puțin tacit legitimarea dobânzii, introducând și banul-hârtie. În secolul al XX-lea, țările europene își fixează valoarea monedei în metal prețios, după modelul Angliei. În cuprinsul acestui capitol este prezentată și evoluția sistemului bancar românesc. Primele dovezi ale desfășurării activității bancare pe teritoriul României sunt reprezentate de descoperirea a 55 de plăci de piatră în mai multe mine aurifere care datează din perioada Daciei Traiana. În epoca modernă, primele încercări de înființare a unei bănci au avut loc în jurul anului 1860. În acest sens, Ion C. Brătianu într-o cuvântare pe care a ținut-o în cadrul Parlamentului în anul 1861, a reafirmat necesitatea constituirii unei bănci naționale, subliniind faptul că „atâta timp cât nu vom avea o bancă națională nu vor dispărea crizele financiare din țară”. În acest context, în anul 1864 a fost înființată Casa de Depuneri și Consemnațiuni, având un rol important până la apariția Băncii Naționale. În anul 1880, mai precis la 27 februarie, Guvernul I.C. Brătianu a depus în Parlament un proiect de lege care a devenit lege în aprilie 1880. În baza acestui act normativ, la data de 1 iulie Banca Națională și-a început activitatea, fiind considerat de Ștefan Zeletin ca „cel mai de seamă eveniment în dezvoltarea burgheziei române moderne, metropola capitalismului nostru bancar”. Deși inițial Banca Națională a avut un caracter eminent public, în anul 1901 a devenit instituție cu caracter exclusiv privat ca efect al cedării participației de către stat. În acest capitol este surprins rolul pe care societatea bancară îl are în cadrul

economiei, fiind principalul intermediar între economiile acumulate, sub forma depozitelor, și investițiile pe care le realizează prin intermediul creditelor pe care le acordă clienților săi, ocazie cu care se creează o redistribuire a capitalurilor. În acest capitol introductiv este prezentată evoluția sistemului bancar românesc după perioada comunistă. Din dorința de a se asigura premisele absolut necesare constituirii și dezvoltării unei economii de piață, legiuitorul, în anul 1990, a reglementat cadrul juridic al societăților comerciale, în calitatea lor de principali actori ai raporturilor juridice comerciale, prin adoptarea Legii nr. 31/1990. Prin acest act normativ a fost reglementat cadrul legal privind constituirea, organizarea, funcționarea și lichidarea societăților comerciale. Dat fiind faptul că o economie de piață nu se poate dezvolta fără existența unui sistem bancar puternic, legiuitorul român a conștientizat nevoia reglementării unui cadru juridic coerent și modern al societăților bancare, capabil să răspundă noilor provocări cu care urma să se confrunte România, ocazie cu care a adoptat în anul 1991, în luna mai, două acte normative deosebit de importante în ceea ce privește domeniul dreptului bancar, respectiv legea nr. 33, care avea ca obiect de reglementare activitatea bancară, precum și legea nr. 34, care reglementa statutul Băncii Naționale a României. În condițiile în care economia românească s-a dezvoltat de la an la an, la începutul anului 1998 a fost adoptată o nouă reglementare în domeniul activității bancare, respectiv legea nr. 58. Acest act normativ a reprezentat un pas important înainte în ceea ce privește reglementarea regimului juridic al societății bancare. Noua reglementare a contribuit în mod direct la dezvoltarea și consolidarea sistemului bancar, creându-se premisele transpunerii la nivel național a reglementărilor europene incidente acestei materii. În contextul desfășurării negocierilor de aderare la Uniunea Europeană, în anul 2003, urmare a implementării obligațiilor de armonizare a legislației interne în raport cu legislația europeană, obligații asumate de România în raport cu instituțiile europene prin Programul Național de Aderare a României, Legea nr. 58/1998 a fost modificată¹ în mod substanțial prin publicarea Legii nr. 485/2003². Legea nr. 485 își propunea să introducă principiile specifice aquis-ului european³ în materia dreptului bancar, dar și să îmbunătățească cadrul legal specific societăților bancare, astfel cum a fost reglementat prin Legea nr. 58/1998. În aceste condiții, pentru prima oară în sistemul legislativ român, este introdusă și reglementată noțiunea de instituție de credit, stabilindu-se limitativ formele juridice în care acestea își puteau desfășura activitatea. La finele anului 2006, aflată în pragul dobândirii statutului de stat membru al Uniunii

¹ Trebuie menționat că legea bancară a mai suferit mai multe modificări dintre care se impun a fi menționate OUG nr. 24/1999 privind modificarea legii bancare, OUG nr. 137/2001 privind modificarea și completarea legii bancare, precum și Legea nr. 357/2001 privind aprobarea ordonanței anterior menționată

² Legea nr. 485/2003, pentru modificarea și completarea Legii bancare nr. 58/1998, a fost publicată în M. Oficial nr. 876/2003 în data de 10 decembrie

³ Directiva 10/1996 privind recunoașterea acordurilor de compensare bilateral, Directiva 12/2000 constituirea și desfășurarea activității de către instituțiile de credit;

Europene, România avea obligația de a-și armoniza cadrul legal național în raport de legislația europeană. Principalele reglementări comunitare care trebuiau transpuse la nivel național erau Directiva nr. 2006/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 14 iunie 2006, privind accesul la activitate și desfășurarea activității de către instituțiile de credit și a Directivei⁴ nr. 2006/49/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind adecvarea capitalului firmelor de investiții și instituțiilor de credit. În acest context, în data de 06 decembrie 2006 a fost adoptată OUG nr. 99/2006 care alături de OUG nr. 98/2006 avea drept obiectiv racordarea ireversibilă și definitorie a sistemului bancar intern la sistemul bancar european.

După mai bine de doi ani de aplicabilitate a ordonanței anterior menționată, în luna martie a anului 2009, legiuitorul a modificat OUG nr. 99/2006 prin OUG nr. 25/2009, act normativ care a transpus la nivelul legislației interne dispozițiile Directivei 2007/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului care nu au fost preluate în forma inițială a actului normativ. Cu această ocazie, au fost introduse noțiuni noi precum cele legate de „*achizitorul potențial*”, „*achiziție propusă*” și „*trust*”. Banca Națională, din dorința de a exercita un control eficient asupra evoluției participației la capitalul social al unei societăți bancare a instituit obligația în sarcina achizitorului potențial de a fi notificată cu privire la această intenție, în calitatea sa de autoritate centrală de supraveghere, având posibilitatea să se opună în urma analizei documentelor aferente acestei tranzacții în situația în care constată că nu sunt îndeplinite condiții precum soliditatea financiară, respectiv calitatea și onorabilitatea achizitorului potențial. Tot din aceeași perspectivă, Banca Națională a instituit obligația în sarcina acționarilor de fi notificată ori de câte ori aceștia au decis cedarea directă sau indirectă a unei participații calificate într-o societate bancară, respectiv diminuarea participației calificate, astfel încât proporția drepturilor de vot ori a deținerii capitalului social să se situeze sub nivelurile de 20%, 1/3 ori de 50% sau în cazul în care societatea bancară încetează să mai fie o filială a acționarului respectiv, ocazie cu care Banca Națională are posibilitatea legală de a se opune acestei transfer. Capitolul sancțiuni a fost amendat dând posibilitatea Băncii Naționale să fie mai eficientă în sancționarea societăților bancare, respectiv a conducătorilor acesteia. Spre deosebire de vechea reglementare, potrivit OUG nr. 25/2009, Banca Națională poate sancționa organele de conducere ale societății bancare, inclusiv persoanele desemnate să asigure conducerea sucursalelor, putând fi aplicate acestora amenzi al căror quantum poate ajunge până la 6 salarii medii nete. În iunie 2009 OUG nr. 25/2009 a fost aprobată prin Legea nr. 270/2009, moment în care au fost aduse modificări

⁴ Cele două reglementări europene au ca principal scop transpunerea la nivel european a cerințelor de capital stabilite la nivelul Comitetului de la Basel pentru supraveghere bancară, cunoscute în domeniul financiar-bancar ca Acordul de capital-Basel II

⁵ Achiziție propusă reprezintă decizia luată de un achizitor potențial de a achiziționa, direct sau indirect, o participație calificată într-o instituție de credit, persoană juridică română, ori de a-și majora participația calificată astfel încât proporția drepturilor sale de vot sau a deținerii la capitalul social să atingă ori să depășească nivelul de 20%, o treime sau 50%, ori să devină instituția de credit o filială a sa

suplimentare OUG nr. 99/2006. Au fost adăugate noi instrumente pe care le poate utiliza Banca Națională în raport cu societățile bancare în exercitarea atribuțiilor de supraveghere. Astfel, în situația în care Banca Națională constată că unei societăți bancare i s-au deteriorat semnificativ indicatorii prudențiali și de performanță financiară, respectiv în scopul prevenirii unei asemenea deteriorări semnificative previzibile, de natură a periclita în perioada imediat următoare capacitatea societății bancare de a respecta cerințele prudențiale, are posibilitatea de a lua mai multe măsuri între care se impun a fi menționate următoarele: (i) să solicite persoanelor care dețin participații calificate să susțină financiar societatea bancară prin majorarea de capital, respectiv prin acordarea de împrumuturi eligibile, (ii) să interzică societății bancare să repartizeze profitul pe alte destinații decât cele prevăzute de lege ca fiind obligatorii. Prin adoptarea acestui act normativ a fost introdusă obligația acționarilor care au achiziționat o participație în capitalul social al societății bancare fără să țină seamă de opoziția formulată de Banca Națională au obligația să-și vândă în termen de maxim 3 luni de la data comunicării opoziției acțiunile aferente participației calificate achiziționate. Cea mai recentă modificare legislativă adusă regimului juridic al instituțiilor de credit a fost efectuată de legiuitor în data de 31 martie 2010, prin adoptarea OUG nr. 26/2010. Acest act normativ are ca scop îmbunătățirea cadrului legal relevant aplicabil instituțiilor de credit, care să asigure stabilitatea sistemului financiar-bancar. Cu această ocazie, urmare a obligațiilor pe care România și le-a asumat în raport cu Fondul Monetar Internațional prin semnarea Aranjamentului Stand by, convenit prin Scrisoarea de intenție transmisă de autoritățile române la data de 24.04.2009 și prin Decizia Consiliului director al FMI din 4 mai 2009, a fost revizuită procedura administrării speciale a societăților bancare, astfel încât să permită Băncii Naționale o intervenție mai rapidă și eficientă în cazul societăților bancare care întâmpină dificultăți financiare. Prin adoptarea acestui act normativ, legiuitorul a scos din aria instituțiilor de credit instituțiile emitente de monedă electronică, motiv pentru care pe viitor această activitate poate fi desfășurată fie de către o societate bancară, respectiv de către o instituție financiară⁶.

Capitolul II privește noțiunea și caracterele societății bancare. În definirea societății bancare am plecat de la noțiunea societății comerciale, ocazie cu care am prezentat caracterele esențiale ale acesteia, având în vedere că societatea bancară este în realitate o societate comercială care datorită importanței activității pe care o desfășoară beneficiază de un regim juridic derogator, reglementat la nivelul unui act normativ distinct. În considerarea definirii conceptului de instituție de credit, astfel cum este reglementat de art. 7, pct. 10, din

⁶ Instituția financiară este definită de OUG nr. 99/2006 modificată prin OUG nr. 26/2010 ca fiind o entitate, alta decât o instituție de credit, a cărei activitate principală constă în achiziționarea de participații sau în desfășurarea activităților prevăzute de art. 18 al. 1 lit. b-l și n1, dintre care se impun a fi menționate activități precum acordarea de credite, leasing financiar, servicii de plată, emisie de garanții și asumare de angajamente, emisie de monedă electronică.

OUG nr. 99/2006 am concluzionat că societatea bancară este o grupare de persoane cu putere financiară semnificativă, care îndeplinesc anumite criterii de eligibilitate statuate legal, constituită pe baza unui contract de societate și urmare a autorizării Băncii Naționale a României, în care acționarii se înțeleg să pună în comun cu titlu de capital social sume importante de bani, în vederea exercitării faptelor de comerț bancare, în scopul obținerii de profit. Tot în cadrul acestui capitol sunt prezentate scurte considerații definatorii cu privire la celelalte forme ale instituției de credit, altele decât societatea bancară, astfel încât să existe o imagine de ansamblu asupra elementelor comune și a aspectelor particulare. În acest sens sunt prezentate elementele definatorii ale cooperativei de credit, casei centrale a cooperativelor de credit, ale băncii de economisire și creditare în sistemul locative, precum și ale băncii de credit ipotecar.

În ceea ce privește caracterele juridice ale societății bancare, sunt prezentate elementele particulare care definesc regimul juridic al societății bancare dintre care menționăm valoarea capitalului social care nu poate fi mai mic de 5 milioane de euro, faptul că societatea bancară nu se poate înființa decât sub forma unei societăți pe acțiuni, acțiunile societății bancare nu pot fi decât nominative, acționarii nu pot aduce aport la capitalul social decât aporturi în numerar. Tot cu titlu de caracteristici definatorii ale regimului juridic al societății bancare este prezentată procedura și subliniate condițiile care stau la baza dobândirii calității de acționar semnificativ, administrator, director și auditor financiar al societății bancare, ocazie cu care se subliniază faptul că Banca Națională are un rol definitiv în constituirea, funcționarea și supravegherea societății bancare. O altă caracteristică a societății bancare, spre deosebire de celelalte societăți comerciale, este reprezentată de limitele care stau la baza dobândirii de către societatea bancară a unor participații în alte societăți comerciale. Mai mult, societățile bancare au obligația ca pe parcursul desfășurării activității să-și mențină un nivel minim de solvabilitate și lichiditate, în conformitate cu prevederile Băncii Naționale. Mai mult, societățile bancare au obligația să constituie și să mențină rezerve minime obligatorii în conturile deschise la Banca Națională.

Capitolul III al lucrării este intitulat „constituirea societății bancare” fiind consacrat, așa cum sugerează și titlul, constituirii societății bancare. Pornind de la principiul general potrivit căruia orice societate comercială este un contract și în același timp o persoană juridică, în cadrul acestui capitol analizez contractul de societate care se află la baza societății bancare și formalitățile constituirii și autorizării societății bancare. Referitor la contractul de societate sunt analizate elementele specifice ale contractului de societate, condițiile de validitate și cuprinsul contractului, punându-se în evidență aspectele particulare ale societății bancare. Cu această ocazie sunt prezentate consecințele nerespectării condițiilor de fond și de formă ale contractului de societate, precum și funcțiile contractului de societate.

Cu privire la formalitățile constituirii societății bancare, sunt prezentate în mod distinct etapele constituirii și autorizării societății bancare și anume: aprobarea constituirii societății

bancare de către Banca Națională a României, constituirea legală a societății bancare și autorizarea funcționării societății bancare de către Banca Națională a României.

În ceea ce privește aprobarea constituirii societății bancare, potrivit prevederilor legale incidente, aceasta trebuie să fie obținută de către acționarii societății bancare înainte de a se declanșa formalitățile prevăzute de legea societăților comerciale și legea registrului comerțului. Potrivit art. 17 din OUG nr. 99/2006, orice cerere de autorizare trebuie să fie însoțită de un plan de activitate care să cuprindă tipurile de activități propuse a fi desfășurate, structura organizatorică a societății bancare, din care să rezulte capacitatea societății bancare de a-și realiza obiectivele propuse în condiții compatibile cu regulile unei practici bancare prudente și sănătoase, prin adecvarea cadrului de conducere, a procedurilor, mecanismelor interne și a structurii capitalului la tipul, volumul și complexitatea activităților propuse a fi desfășurate.

Planul de activitate trebuie să cuprindă și o minimă prezentare a mecanismelor de control intern, motiv pentru care se va descrie modul de organizare a funcțiilor de control al riscurilor, de asigurare a conformității și de audit intern, organizare care trebuie să se circumscrie reglementărilor Băncii Naționale incidente acestei materii. Estimările situațiilor financiare vor fi însoțite de calcule de fundamentare a principalelor posturi și elemente ale situațiilor financiare, precum și de raportul unui auditor financiar asupra examinării informațiilor financiare prognozate, întocmit în conformitate cu standardele internaționale privind angajamentele de asigurare relevante încheiate între părți. În situația în care există persoane care au legături strânse cu societatea bancară, altele decât acționarii direcți, acționarii semnificativi indirecti și persoanele desemnate să exercite responsabilități de administrare și/sau conducere, se vor preciza elementele de identificare ale acestora și se vor descrie relațiile existente între aceste persoane și societatea bancară.

În contextul evaluării calității și solvabilității acționarilor, respectiv a reputației și experienței persoanelor implicate în administrarea și conducerea societății bancare, Banca Națională are posibilitatea, conform principiilor reglementate de directivele europene, transpuse la nivel național, să se consulte cu autoritățile centrale competente în supravegherea și reglementarea activității societăților bancare din cadrul unui stat membru implicat.

De asemenea, Banca Națională a României se consultă cu Comisia Națională a Valorilor Mobiliare, cu Comisia de Supraveghere a Asigurărilor, respectiv autoritatea responsabilă cu supravegherea societăților de asigurare sau a firmelor de investiții dintr-un alt stat membru implicat, în situația în care societatea bancară este o filială a unei societăți (inclusiv în cazul în care aceasta este o societate-mamă) de asigurare, a unei societăți de servicii de investiții financiare sau a unei firme de investiții autorizate într-un alt stat membru; (ii) respectiv este controlată de aceeași persoană care controlează una din societățile financiare, de asigurări anterior menționate. Tot în legătură cu prima fază a înființării societății bancare, respectiv obținerea de la Banca Națională a autorizației de constituire, în cadrul acestui capitol sunt

prezentate în detaliu aspectele procedurale cu privire la pașii care trebuie parcurși de acționarii societății bancare pentru a obține autorizarea constituirii societății bancare. În acest context sunt prezentate termenele și mijloacele legale prin care acționarii pot contesta actele Băncii Naționale.

În ceea ce privește cea de a doua fază a înființării societății bancare, respectiv constituirea societății bancare sunt evocate prevederile legale prevăzute de legea societăților comerciale și legea registrului comerțului. O analiză detaliată este rezervată celei de a treia faze a înființării societății bancare, și anume autorizarea funcționării societății bancare. Societatea bancară, datorită rolului sau deosebit de important pe care-l are în cadrul economiei, nu își poate începe desfășurarea activității după momentul finalizării procedurii specifice registrului comerțului, moment definitoriu în stabilirea dobândirii personalității juridice, decât sub condiția obținerii în prealabil a autorizației de funcționare din partea Băncii Naționale. Caracteristica esențială care deosebește procedura de autorizare din perioada interbelică de procedura actuală are în vedere faptul că autorizația în perioada interbelică era acordată atât prin prisma îndeplinirii condițiilor legale, dar mai ales în baza examinării oportunității economice. Examinarea oportunității economice în plan general, dar și în plan local, presupunea ca nu cumva în anumite regiuni să funcționeze prea multe societăți bancare care nu se justificau.

În prezent autorizarea funcționării societății bancare trebuie solicitată Băncii Naționale în termen de două luni de la data comunicării aprobării de constituire. În situația în care, în cadrul analizei pe care o efectuează, Banca Națională a României constată elemente diferite față de condițiile în care a fost acordată aprobarea de constituire a societății bancare, va solicita societății bancare, în completarea actelor/documentelor care au stat la baza aprobării constituirii societății bancare⁷, documente care să clarifice modificările intervenite între cele două momente temporale. În cadrul procedurii, Banca Națională solicită declarația persoanelor desemnate să administreze sau să conducă societatea bancară cu privire la însușirea planului de activitate.

Din perspectiva autorizării auditorului financiar al societății bancare, trebuie transmise Băncii Naționale mai multe documente⁸ care să dovedească pregătirea profesională, expertiza necesară și logistică specifică acestei activități. Autorizarea de funcționare a societății bancare trebuie emisă de Banca Națională a României în termen de cel mult 4 luni⁹ de la data în care a primit documentația spre analiză.

⁷ Documente menționate în cadrul art. 20 din Regulamentul BNR nr. 11/2007

⁸ Dintre documentele solicitate de Banca Națională cu privire la auditorul financiar, se impun a fi menționate următoarele: (i) dovada calității de auditor financiar autorizat a desfășura această activitate pe teritoriul României, (ii) completarea de către auditorul financiar a unui chestionar în cadrul căruia se prezintă istoricul activității profesionale pe care a desfășurat-o în ultimii 10 ani și eventualele incidente pe care le-a avut direct sau prin intermediul angajatorului cu o autoritate însărcinată în supravegherea domeniului financiar bancar.

⁹ Prin OUG nr. 25/2009 termenul de 4 luni în care Banca Națională avea obligația să emită o hotărâre cu privire la cererea de autorizare a funcționării societății bancare a fost redus la 3 luni, iar în anul 2010 prin adoptarea OUG nr. 26/2010 legiutorul a revenit la reglementarea inițială în sensul că a fost prelungit termenul la 4 luni

În baza documentelor și informațiilor primite de la societatea bancară, Banca Națională va soluționa cererea de autorizare a funcționării societății bancare dispunând fie autorizarea societății bancare, fie respingerea cererii. În cazul în care Banca Națională a respins cererea de autorizare a funcționării societății bancare, în cadrul hotărârii¹⁰ de respingere va preciza în detaliu care au fost motivele în considerarea cărora a fost întemeiată respectiva decizie.

În cazul în care cererea societății bancare este aprobată de Banca Națională, aceasta va elibera atât hotărârea de autorizare a funcționării acesteia, cât și aprobările pentru persoanele ce urmează să exercite atribuții de administrare, respectiv conducere, inclusiv în ceea ce-l privește pe auditorul financiar. Potrivit modificărilor aduse de OUG nr. 25/2009, precum și de legislația subsecventă a Băncii Naționale, respectiv Regulamentul nr. 6/2008, pe lângă autorizarea persoanelor anterior menționate la momentul autorizării funcționării societății bancare vor fi autorizate inclusiv persoanele cu funcții de conducere de nivel mediu care exercită activități de importanță deosebită la nivelul societății bancare. Autorizația acordată este valabilă pe o perioadă nedeterminată și nu poate fi transferată unei alte entități. Momentul autorizării funcționării societății bancare este unul important din prisma efectelor juridice specifice care se nasc, dintre care se impun a fi menționate următoarele: (i) Banca Națională are obligația să notifice Comisia Europeană cu privire la autorizația acordată¹¹, astfel încât autoritatea europeană să includă societatea bancară pe lista instituțiilor de credit întocmită de Comisia Europeană, listă ce se publică în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene¹²; (ii) în materie de asigurare a publicității societății bancare autorizate, suplimentar înscrierii acesteia în Registrul Comerțului, înscriere care are loc la momentul înmatriculării societății, societatea bancară va fi înscrisă în registrul instituțiilor de credit¹³; (iii) odată cu autorizarea funcționării, societățile bancare pot începe¹⁴ a-și desfășura activitatea în limita obiectului de activitate prevăzut la nivelul actului constitutiv și autorizat de Banca Națională; (iv) potrivit art. 2² coroborat cu art. 34 din Regulamentul BNR nr. 6/2008, modificat prin Regulamentul nr. 5/2009, societatea bancară are obligația să notifice Banca Națională în termen de 5 zile de la momentul începerii

¹⁰ Hotărârea va fi comunicată în scris societății bancare solicitante

¹¹ Această obligație trebuie respectată de Banca Națională indiferent de forma instituției de credit autorizată, cu excepția instituțiilor emitente de monedă electronică

¹² În cazul în care se înființează o sucursală a unei instituții de credit dintr-un stat terț, Banca Națională va notifica atât Comisia Europeană, cât și Comitetul Bancar European

¹³ Aceeași regulă are aplicabilitate și în ceea ce privește sucursalele înființate pe teritoriul României de către instituții de credit nerezidente

¹⁴ Sunt situații în care deși există aprobarea Băncii Naționale pentru desfășurarea anumitor activități prevăzute de OUG nr. 99/2006, societatea bancară în mod suplimentar trebuie să parcurgă o procedură subsecventă în raport cu autoritățile care supraveghează și reglementează activitățile pe care societatea bancară intenționează să le desfășoare. Avem în vedere activitățile specifice pieței de capital situație în care societatea bancară înainte de a presta activități specifice pieței de capital are obligația să solicite Comisiei Naționale de Valori Mobiliare înscrierea în registru aferent, conform prevederilor Legii nr. 297/2004

desfășurării activității, transmițând¹⁵ acesteia reglementările interne în limba română referitoare la activitățile desfășurate; (v) conform art. 103 din OUG nr. 99/2006, societatea bancară are obligația să se identifice în toate actele oficiale printr-un minim de date cu menționarea obligatorie a numărului și datei de înregistrare în registrul instituțiilor de credit.

În urma analizei reglementării legale, am ajuns la concluzia că se impune o simplificare a procedurilor Băncii Naționale a României de autorizare a constituirii și funcționării societății bancare, în sensul că aceasta să se desfășoare într-o singură fază administrativă. Această propunere de lege ferenda va fi detaliată în cuprinsul ultimului capitol al lucrării.

În legătură cu aspectele procedurale caracteristice obținerii autorizației de funcționare, în cadrul acestui capitol sunt prezentate inclusiv motivele care îndreptățesc Banca Națională să respingă cererea societății bancare. De asemenea, sunt prezentate pe parcursul acestui capitol condițiile și efectele juridice specifice retragerii de către Banca Națională a autorizației de funcționare. Dintre motivele menționate expres la nivelul OUG nr. 99/2006 care permit Băncii Naționale să retragă autorizația se impun a fi menționate cu titlu exemplificativ faptul că societatea bancară nu și-a început activitatea pentru care a fost autorizată în termen de 1 an, respectiv a încetat să-și mai desfășoare activitatea de mai mult de 6 luni, are dreptul să retragă autorizația acordată ori de câte ori constată că autorizația a fost obținută de societatea bancară în baza unor informații false sau ilegale, respectiv constată că în prezent societatea bancară nu mai îndeplinește condițiile care au stat la baza acordării autorizației. Un alt element care întemeiază o asemenea decizie constă în deteriorarea situației financiare. Hotărârea care stă la baza retragerii autorizației se comunică de Banca Națională în scris societății bancare sau sucursalei în cauză, împreună cu motivele care au stat la baza acestei decizii. Această hotărâre se publică de Banca Națională în Monitorul Oficial și în două publicații de circulație națională pentru a se asigura opozabilitatea față de terți a deciziei. Efectele acestei hotărâri se produc din momentul publicării sau de la o dată ulterioară menționată expres în cuprinsul hotărârii. Retragerea autorizației unei instituții de credit se notifică de îndată Comisiei Europene și autorităților competente din statele membre gazdă în situația în care instituția de credit își desfășoară activitatea și pe teritoriul unui alt stat prin înființarea unei sucursale sau prestând servicii directe. Principalul efect al acestei hotărâri constă în dizolvarea societății bancare, ocazie cu care se interzice angajarea acesteia în orice altă operațiune financiară, fiind acceptate potrivit prevederilor art. 255 și următoarele din OUG nr. 99/2006 numai acele operațiuni care profită activităților legate de lichidare

¹⁵ Această obligație trebuie respectată de către societatea bancară nu numai la momentul inițial, respectiv al autorizării funcționării, ci și pe întreaga perioadă de desfășurare a activității, la momentul în care societatea bancară începe a desfășura o activitate nouă. Reglementările interne vor fi transmise în format electronic menționându-se hotărârea organului competent care a stat la baza aprobării acestora. Dacă respectivele reglementări interne fac obiectul validării, avizării, respectiv aprobării Băncii Naționale, acestea vor fi transmise atât în format electronic, cât și în format letric, fiind însoțite de o fundamentare a acestora

O altă modalitate de încetare a autorizației de funcționare o reprezintă renunțarea societății bancare la autorizație. În legătură cu acest aspect, legiuitorul instituie în sarcina societății bancare obligația de a comunica Băncii Naționale hotărârea adunării generale, împreună cu un plan de lichidare a activului și de stingere a pasivului, menit a asigura plata integrală a creditorilor, cu precădere a deponenților. Valabilitatea autorizației poate înceta și de drept, nu numai ca urmare a deciziei Băncii Naționale. Conform art. 41 din OUG nr. 99/2006, autorizația unei societăți bancare își încetează de drept valabilitatea, fără a mai fi necesar a se îndeplini formalități suplimentare, în următoarele condiții:

- a avut loc o fuziune sau o divizare a societății bancare în urma căreia societatea bancară își încetează existența;
- a avut loc o transformare a societății bancare în altă categorie de instituție de credit;
- s-a pronunțat o hotărâre de declanșare a procedurii falimentului instituției de credit.

Așa cum se întâmplă și în cazul retragerii autorizației, Banca Națională va publica în Monitorul Oficial și în două cotidiane de circulație națională menționându-se că autorizația de funcționare acordată societății bancare și-a încetat valabilitatea, fie ca urmare a renunțării acționarilor la aceasta, fie ca efect al dispozițiilor legale. De asemenea, Banca Națională are obligația să notifice de îndată Comisia Europeană și autoritățile competente din statele membre gazdă. Tot în cadrul acestui capitol sunt analizate aspectele particulare care stau la baza autorizării societății bancare în condiții speciale, respectiv fuziunea și divizarea.

Operațiunile de fuziune și de divizare ale societății bancare sunt supuse aprobării prealabile a Băncii Naționale, motiv pentru care înregistrarea acestora în registrul comerțului este condiționată de obținerea respectivei aprobări. Legiuitorul a instituit această procedură de natură administrativă, în considerarea aceluiași raționament care stau la baza instituirii procedurii specifice constituirii unei noi societăți bancare, și anume pentru a analiza sustenabilitatea activității ce urmează a fi desfășurată de către societatea bancară, a cenzura îndeplinirea condițiilor privind soliditatea financiară și calitatea acționarilor semnificativi, precum și pregătirea profesională și experiența administratorilor și conducătorilor societății bancare. Așa cum a mai fost menționat în literatura de specialitate, apreciem că în situația în care are loc fuziunea între două societăți bancare, aprobarea prealabilă a Băncii Naționale ar trebuie să se limiteze la analiza documentelor, informațiilor ce fac obiectul autorizării funcționării societății bancare și nu a autorizării constituirii societății bancare. De legea ferenda, apreciem că pe viitor legiuitorul ar trebui să reglementeze această situație și să clarifice în ce condiții și ce documente trebuie prezentate în vederea obținerii autorizării prealabile pe care o emite Banca Națională.

O secțiune distinctă în cadrul acestui capitol este alocată analizei procedurii de înființare a sucursalelor și filialelor societății bancare. Cu această ocazie este prezentată evoluția legislativă cu privire la regimul juridic al celor două noțiuni, respectiv filiala și sucursala. Sunt prezentate în

cadrul acestei secțiuni inclusiv aspectele caracteristice specifice înființării și desfășurării activității de către filială, respectiv sucursală. Sunt prezentate aspectele definitorii specifice procedurii înființării sucursalelor și prestării de servicii în alte state membre sau terțe de către societatea bancară română. Tot în cadrul acestui capitol sunt prezentate condițiile și limitele care stau la baza desfășurării activității pe teritoriul României de către societățile bancare care își au sediul pe teritoriul unui stat membru, respectiv într-un stat terț prin intermediul unor sucursale.

În finalul acestui capitol am prezentat rolul și caracteristicile registrului instituțiilor de credit, ocazie cu care am propus de lege ferenda ca societățile bancare să fie înregistrate în mod exclusiv în acest registru evitându-se astfel dubla publicitate a societății bancare, respectiv în registrul comerțului și în registrul instituțiilor de credit, înscrierea în registrul instituțiilor de credit urmând a avea ca efect dobândirea personalității juridice a societății bancare.

Capitolul IV al lucrării are ca obiect organizarea și funcționarea societății bancare. În baza Legii nr. 31/1990 și cu luarea în considerare a dispozițiilor O.U.G. nr. 99/2006, sunt analizate regulile de organizare și funcționare a societății bancare, cu evidențierea a ceea ce este specific societății bancare, cât privește adunarea generală a acționarilor, administrarea și conducerea societății, controlul asupra gestiunii societății.

În ceea ce privește acționarii, datorită specificității reglementării prevăzută la nivelul societății bancare, am analizat regimul juridic al acționarilor care dețin o participație calificată, subliniind obligațiile și aspectele juridice care definesc regimul juridic al acestora. Astfel, acționarii care dețin o participație calificată nu pot dobândi această calitate, respectiv nu își pot majora participația în cadrul unei societăți bancare, decât sub directa cenzură a Băncii Naționale care are posibilitatea de a se opune ori de câte ori apreciază că nu îndeplinesc condițiile minime necesare desfășurării în condiții normale a activității societății bancare. Evaluarea pe care o face Banca Națională cu privire la calitatea acționarilor care dețin participații calificate, precum și a solidității financiare a acestora în raport cu participația pe care urmează să o dețină în societatea bancară, are la bază criterii precum reputația acționarului semnificativ, soliditatea financiară, capacitatea societății bancare de a respecta cerințele prudențiale, suspiciuni privind spălarea banilor sau finanțarea terorismului. Analiza regimului juridic al organelor de supraveghere și conducere a societății bancare reprezintă o secțiune distinctă în cadrul acestui capitol.

Cu această ocazie sunt prezentate condițiile suplimentare în raport cu cele statuate de legea societăților comerciale pe care trebuie să le îndeplinească organele de supraveghere și conducere ale societății bancare, după cum urmează:

- administratorii societăților bancare trebuie să dispună de experiență adecvată. Potrivit art. 108 din OUG nr. 99/2006, administratorii trebuie să dispună de o bună reputație, să aibă

experiența adecvată naturii, extinderii și complexității activității, desfășurându-și activitatea în conformitate cu regulile unei practici bancare prudente și sănătoase¹⁶. Îndeplinirea acestei obligații legale presupune că administratorul societății bancare trebuie să dispună de expertiză adecvată, având pregătirea profesională și cunoștințele necesare îndeplinirii în condiții normale atribuțiilor specifice funcției. Evaluarea pe care o efectuează Banca Națională cu privire la îndeplinirea condițiilor de către administratori are la bază informații legate de activitatea, experiența și reputația persoanei în cauză, inclusiv orice alte informații relevante.

▪ administratorii trebuie să exercite efectiv funcția cu care au fost investiți; odată cu modificarea OUG nr. 99/2006 prin OUG 25/2009, legiuitorul a menționat expres că administratorul, cât și directorul unei societăți bancare, au obligația să exercite efectiv responsabilitățile de administrare, respectiv conducere ce le revin. În cadrul acestui capitol sunt prezentate aspectele particulare specifice celor două tipologii de administrare a societății bancare, respectiv administrarea în sistem unitar, precum și administrarea în sistem dualist.

Cu această ocazie, ca urmare a asigurării independenței și delimitării clare dintre organele de supraveghere și cele de conducere, am pledat cu titlu de propunere de lege ferenda ca societățile bancare să fie administrate exclusiv în sistem dualist. În cazul în care nu se consideră oportun limitarea societății bancare din punct de vedere al administrării, recomand inserarea unei obligații particulare în raport cu dreptul comun astfel încât consiliul de administrație să aibă în componență cel puțin un membru independent. Suplimentar regulilor de drept comun specifice materiei răspunderii organelor de supraveghere și conducere, sunt analizate și prezentate aspectele particulare instituite de OUG nr. 99/2006 în această materie.

] Secretul profesional este amplu analizat în cadrul acestui capitol la nivelul unei secțiuni distincte. Cu această ocazie au fost prezentate limitele și condițiile care definesc obiectul secretului bancar, menționându-se condițiile în care societățile bancare au obligația să dea curs solicitărilor de informații confidențiale. Finalul capitolului este alocat analizei regimului juridic al auditorilor societății bancare, ocazie cu care a fost subliniată obligația organelor de supraveghere și conducere de a asigura exercitarea și îndeplinirea corespunzătoare a funcției de audit intern. Datorită importanței și rolului pe care-l are auditorul independent în cadrul desfășurării în condiții normale a societății bancare, acesta având obligația să informeze de îndată Banca Națională ori de câte ori identifică o neregularitate în desfășurarea activității societății bancare, legiuitorul a stabilit condiția de a obține în prealabil exercitării acestei calități autorizația Băncii Naționale, ocazie cu care urmează să facă obiectul unui amplu proces de analiză și evaluare.

¹⁶ Aceste condiții trebuie îndeplinite inclusiv de către directori, membrii directoratului, precum și de către persoanele care sunt desemnate să asigure conducerea structurilor care privesc activitățile de administrare și control al riscurilor, audit intern, conformitate, trezorerie, creditare, precum și orice alte activități care pot expune instituția de credit unor riscuri semnificative

Capitolul V din cadrul lucrării este rezervat analizei obiectului de activitate al societății bancare. Analiza acestui capitol debutează cu prezentarea mai multor puncte de vedere care s-au conturat în decursul timpului la nivelul doctrinei cu privire la întinderea, conținutul și semnificația noțiunii de operațiune bancară prin raportare la noțiunea de comerț de bancă. La nivelul doctrinei se apreciază că „activitatea bancară” nu trebuie confundată cu noțiunea de „activități care pot fi desfășurate de către bănci” deoarece în timp ce prima activitate cuprinde acele activități pe care numai o instituție de credit le poate desfășura în baza autorizației Băncii Naționale, astfel cum sunt reglementate în cadrul art. 18 din OUG nr. 99/2006, cea de a doua categorie cuprinde acele activități pe care le poate desfășura în anumite condiții și alte persoane juridice, astfel cum sunt reglementate de art. 20 din actul normativ anterior menționat. Din categoria „activităților bancare” sunt identificate operațiunile de atragere de depozite și alte fonduri rambursabile și acordarea de credite, pe când în cadrul activităților care pot fi desfășurate de bănci se află toate celelalte activități pe care societățile bancare le pot desfășura în baza autorizării autorității centrale sau necesare îndeplinirii obiectului de activitate.

Pe parcursul acestui capitol sunt analizate și detaliate activitățile reglementate în mod limitativ de legiuitor ce pot fi desfășurate de către societatea bancară, sub condiția de a fi fost în prealabil autorizate de către Banca Națională. În acest sens am prezentat modul în care a evoluat această materie în decursul timpului, cu precădere ca efect al adoptării și implementării principiilor caracteristice acordului Basel, context în care legiuitorul a adăugat continuu numărul și natura activităților pe care societatea bancară are posibilitatea legală să le desfășoare, obiect de activitate care a dobândit în ultima perioadă un caracter eminent tehnic. Ca urmare a faptului că societatea bancară poate desfășura activități specifice pieței de capital, fără a mai fi necesară obținerea autorizației din partea Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare sau constituirea distinctă a unei societăți de servicii de investiții financiare, așa cum se întâmpla înainte de anul 2003, am considerat necesar a detalia în cadrul acestui capitol condițiile și modalitatea în care societatea bancară trebuie să se supună legislației pieței de capital, în principal Legii nr. 297/2004 și regulamentul CNVM 32/2006 privind serviciile de investiții financiare.

]Tot în cadrul acestui capitol am prezentat pe larg regimul juridic al principalelor contracte bancare, în calitatea lor de instrumente juridice esențiale relațiilor societății bancare cu clienții săi, respectiv contractul de cont curent, contractul de credit, contractual de depozit. Cu această ocazie am prezentat prevederile incidente ce fac obiectul noului cod civil tocmai pentru a anticipa modificările pe care urmează a le comporta această tipologie de contracte. În secțiunea alocată contractului de credit au fost analizate semnificația, caracteristicile, conținutul și efectele juridice ale clauzei de market disruption. O secțiune distinctă a fost alocată

contactelor bancare numite, ocazie cu care au fost analizate în detaliu contractul de credit ipotecar și contractual de credit pentru consum. În cuprinsul acestei secțiuni am prezentat modificările legislative care se preconizează a fi implementate, având rolul de a transpune mai multe directive europene la nivelul legislației interne, în principal Directiva 2008/48/CE privind contractele de credit pentru consumatori.

Spre deosebire de contractele bancare numite, sunt anumite contracte care deși nu au caracterul unor contracte numite, respectiv, sunt reglementate la nivelul unor uzuri, practici comerciale, au dobândit o importanță deosebită în activitatea societăților bancare. În acest sens, contractul de credit sindicalizat, contractul de factoring, garanțiile bancare, fac obiectul analizei prezentului capitol.

Capitolul VI al lucrării este intitulat „Măsuri prealabile falimentului societății bancare,, și are ca obiect de analiză măsurile administrative prealabile falimentului societății bancare, reglementate de O.U.G. nr. 99/2006. În acest capitol sunt analizate măsurile de supraveghere specială și administrare specială, precum și procedura lichidării societății bancare.

Potrivit art. 237 din OUG nr. 99/2006, Banca Națională are posibilitatea de a dispune instituirea măsurii supravegherii speciale ori de câte ori constată că societatea bancară a încălcat cadrul legal aplicabil acesteia, respectiv se află într-o situație financiară precară. Pentru a institui o asemenea măsură administrativă, Banca Națională va constitui o comisie formată din specialiști care are rolul de a analiza situația în care se află societatea bancară și a propune organelor de conducere ale societății bancare implementarea de urgență a unor măsuri menite a remedia deficiențele constatate. Analizând natura juridică a acestei măsuri administrative, constatăm că deși Banca Națională propune anumite măsuri ce se impun a fi implementate, atributul decizional în această fază administrativă aparține societății bancare, mai precis organelor de conducere ale acesteia. În ceea ce privește aplicabilitatea acestei măsuri, trebuie menționat că potrivit prevederilor OUG nr. 99/2006, măsura supravegherii speciale se aplică numai societăților bancare române, neputând fi extinsă și asupra sucursalelor societăților bancare care au sediul într-un alt stat membru. Banca Națională are libertatea să aplice oricare dintre măsurile prevăzute de legiuitor în cadrul art. 226 din OUG nr. 99/2006, în cazul în care se apreciază urgent implementarea unor asemenea măsuri, fără a fi condiționată de aplicarea în prealabil a măsurii supravegherii speciale. În perioada în care societatea bancară se află în supraveghere specială, conducerea societății bancare își păstrează atribuțiile de conducere și supraveghere, comisia de supraveghere neavând posibilitatea de a se substitui acestora, motiv pentru care organele executive și de supraveghere ale societății vor răspunde pentru legalitatea, realitatea, exactitatea și oportunitatea operațiunilor efectuate, precum și a documentelor întocmite. Pentru buna înțelegere a acestei măsuri administrative, trebuie subliniat că deși organele de conducere și supraveghere, precum și acționarii, își mențin

atribuțiile specifice, potrivit prevederilor legale au obligația de a nu adopta hotărâri sau lua decizii care să fie în disonanță cu măsurile recomandate de comisia de supraveghere. La nivelul doctrinei au fost opinii potrivit cărora, în perioada de supraveghere specială organele de conducere ale societății bancare răspund exclusiv de activitățile curente ale societății bancare, în timp ce comisia de supraveghere se ocupă de implementarea măsurilor necesare remedierii deficiențelor. În cazul unui conflict de competențe, prevalând măsurile adoptate de comisia de supraveghere. Urmare a analizării documentelor solicitate și a propunerii pe care o face comisia de supraveghere, Banca Națională decide cu privire la oportunitatea de a se continua măsura supravegherii fără a se depăși un termen maximal de 3 luni de zile de la data adoptării măsurii.

Trebuie menționat că această măsură administrativă nu are un caracter public, în sensul că celelalte societăți bancare din sistem, respectiv publicul, nu au acces la aceste informații. Dacă după expirarea termenului anterior menționat se constată menținerea motivelor care au determinat aplicarea acestei măsuri, Banca Națională poate hotărî instituirea măsurii administrării speciale sau, după caz, retragerea autorizației. Spre deosebire de vechea reglementare, odată cu apariția OUG nr. 26/2010 legiuitorul a flexibilizat cadrul aplicabil, dând posibilitatea Băncii Naționale să instituie direct măsura administrării speciale a societății bancare fără a mai fi condiționată de parcurgerea în prealabil a procedurii specifice supravegherii special.

Spre deosebire de măsura supravegherii speciale, administrarea specială este măsura administrativă prealabilă declanșării procedurii falimentului, reprezentând un ultim demers al Băncii Naționale în a salvagarda societatea bancară. Administrarea specială are un caracter public, fiind adusă la cunoștință celorlalte societăți bancare și a publicului, prin publicarea în Monitorul Oficial a unui anunț cu privire la instituirea acestei măsuri administrative, ocazie cu care sunt notificate și celelalte autorități de supraveghere naționale, respectiv din statele membre gazdă. Un extras al acestei decizii va fi publicat de Banca Națională inclusiv în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene. Situațiile care stau la baza adoptării acestei măsuri de către Banca Națională sunt prevăzute limitative de către OUG nr. 99/2006, în cadrul art. 240, dintre care se impun a fi menționate următoarele: (i) măsura supravegherii speciale nu a dat rezultatele așteptate în termenul de 3 luni, (ii) se constată sau este previzibilă o deteriorare semnificativă a indicatorilor prudentiali și de performanță financiară, (iii) se constată deficiențe grave în administrarea, respectiv conducerea societății bancare, (iv) operațiunile pe care le desfășoară societatea bancară pun în pericol stabilitatea fondurilor proprii ale societății bancare sau, mai grav, creează efecte sistemice la nivelul întregului sistem bancar, (v) consiliul de administrație/supraveghere, respectiv adunarea generală a acționarilor societății bancare au solicitat Băncii Naționale instituirea acestei măsuri, (vi) la momentul în care societatea bancară a declarat indisponibile depozitele potrivit prevederilor OG nr. 39/1996, respectiv la momentul în

care la nivelul societății bancare nu mai este asigurată exercitarea responsabilităților de administrare și conducere.

În timp ce situațiile anterior menționate dau posibilitatea Băncii Naționale să evalueze oportunitatea instituirii măsurii administrării special în raport de gravitatea situației societății bancare, legiuitorul a instituit obligația Băncii Naționale de a institui măsura administrării speciale în situația în care constată că societatea bancară înregistrează un nivel al fondurilor proprii care nu depășește 75% din nivelul minim al cerințelor de capital. În cazul în care Banca Națională ca urmare a analizei situației în care se află societatea bancară constată ineficiența adoptării măsurii administrării speciale, va retrage autorizația de funcționare a societății bancare urmând a solicita instanței de judecată competente deschiderea procedurii falimentului.

Banca Națională are posibilitatea să adopte mai multe măsuri la momentul instituirii măsurii administrării speciale, dintre care menționăm retragerea aprobărilor acordate administratorilor și conducătorilor, în situația în care se constată că persoanele care exercită funcțiile anterior menționate se fac vinovate de săvârșirea unor fapte de o anumită gravitate care au determinat societatea bancară să ajungă într-o asemenea situație, retragerea aprobării auditorului financiar.

Odată instituită această măsură, Banca Națională va solicita societății bancare elaborarea și aprobarea unui plan de redresare a activității în cadrul căruia vor trebui menționate și detaliate măsurile și acțiunile ce vor fi întreprinse în perioada următoare pentru a se asigura administrarea în mod adecvat a riscurilor la care este supusă societatea bancară, respectiv pentru a înlătura deficiențele constatate, stabilindu-se inclusiv termene clare până la care trebuie implementate aceste măsuri.

Spre deosebire de supravegherea specială, în cazul administrării speciale, dat fiind semnificația acestei măsuri care vine să sublinieze situația dificilă în care se află societatea bancară, administratorul special numit de Banca Națională va prelua efectiv conducerea societății bancare, ocazie cu care organele de conducere și supraveghere vor înceta de drept. OUG nr. 26/2010, introduce cu caracter de noutate o prevedere legală care dă posibilitatea Băncii Naționale să numească ca administrator special mai multe persoane pentru a exercita împreună funcția anterior menționată. Cheltuielile specifice procedurii administrării speciale sunt suportate din patrimoniul societății bancare, cu excepția situației în care unul sau mai mulți salariați ai Băncii Naționale au fost numiți administrator special, ocazie cu care cheltuielile cu retribuirea acestora revin Băncii Naționale. Un alt aspect pe care l-am menționat în cadrul prezentului capitol subliniază faptul că administratorul special și persoanele angajate de către acesta nu răspund personal pentru prejudiciile pe care le pot cauza în exercitarea atribuțiilor specifice, cu o excepție, și anume când se dovedește că au acționat cu rea credință sau neglijență gravă. Cheltuielile de apărare specifice unui litigiu vor fi suportate de către Banca Națională în toate cazurile în care administratorul special a acționat cu bună credință.

Anterior apariției OUG nr. 26/2010, Banca Națională avea posibilitatea să suspende drepturile de vot ale acționarilor societății bancare la momentul instituirii măsurii supravegherii speciale, spre deosebire de momentul actual când potrivit OUG nr. 99/2006 modificat prin OUG nr. 26/2010, funcționarea adunării generale a societății bancare este suspendată de drept pe toată perioada instituirii măsurii administrării speciale, cu excepția situației în care administratorul special convoacă adunarea generală fiind necesară adoptarea unei decizii de majorare, diminuare a capitalului social, respectiv limitare sau ridicare a dreptului de preemțiune al acționarilor la subscrierea unor noi acțiuni. Cu această ocazie, ordinea de zi este stabilită de administratorul special, adunarea generală nu are posibilitatea să schimbe ordinea de zi ce face obiectul convocatorului. Rolul administratorului special în cadrul procedurii este de a conserva valoarea activelor societății bancare, de a maximiza încasarea creanțelor pe care le are societatea bancară, respectiv de a identifica soluții care să asigure posibilitatea de redresare a situației financiare a societății bancare. În cadrul acestui capitol sunt prezentate măsurile pe care le poate întreprinde administratorul special în cadrul procedurii, respectiv redresarea societății bancare, restructurarea activității societății bancare și în ultimul caz, declanșarea procedurii falimentului.

În finalul capitolului sunt prezentate principiile care caracterizează măsura lichidării societății bancare, ocazie cu care sunt analizate inclusiv efectele specifice acestei proceduri. Scopul operațiunilor de lichidare a societății bancare, similar societății comerciale, este reprezentat de prefacerea bunurilor în bani și achitarea tuturor datoriilor, urmând ca activul net să fie repartizat acționarilor. În cazul societăților bancare, potrivit prevederilor legale, lichidator nu poate fi decât Fondul de garantare a depozitelor în sistem bancar.

Capitolul VII al lucrării este intitulat „Falimentul societății bancare,,. În cadrul acestui capitol sunt analizate pe larg problemele specifice procedurii falimentului bancar, menționându-se aspectele particulare ale procedurii în raport cu dreptul comun reprezentat de Legea nr. 85/2006. În acest capitol sunt prezentate inclusiv modificările recente care au fost aduse materiei falimentului bancar ca urmare a apariției OUG nr. 37/2010 care a modificat OG nr. 10/2004. Capitolul debutează cu o analiză introductivă în cadrul căreia este prezentată evoluția reglementării falimentului bancar, plecându-se de la Legea nr. 64/1995, analizându-se prevederile Legii nr. 83/1998 privind prima reglementare specifică falimentului băncilor și terminând cu OG nr. 10/2004. Analiza ce face obiectul prezentului capitol acoperă inclusiv noțiunea, caracterele, precum și sfera de aplicare a falimentului societății bancare.

Analizând prevederile OG nr. 10/2004, inclusiv modificările recente aduse de OUG nr. 37/2010, sunt prezentate în detaliu condițiile care stau la baza deschiderii procedurii falimentului bancar. Potrivit art. 13 din OUG nr. 10/2004, orice creditor care are o creanță certă, lichidă și exigibilă are dreptul să introducă la tribunal o cerere de deschidere a procedurii

falimentului împotriva unei societăți bancare care nu și-a onorat obligațiile de plată în termen de 7 zile de la scadență. O altă situație care poate întemeia admiterea unei cereri de deschidere a procedurii falimentului constă în situația în care indicatorul de solvabilitate al societății bancare înregistrează 2%, ocazie cu care se prezumă situația de insolvență a societății bancare. Așa cum am afirmat, retragerea autorizației de funcționare de către Banca Națională constituie un alt motiv care determină deschiderea procedurii falimentului societății bancare. Cu caracter de noutate, OUG nr. 37/2010 a introdus o condiție suplimentară pe care trebuie să o parcurgă creditorii înainte de a solicita deschiderea procedurii falimentului. Astfel, aceștia au obligația ca în prealabil formulării cererii privind deschiderea procedurii să obțină aprobarea prealabilă a Băncii Naționale.

Potrivit procedurii insolvenței de drept comun, astfel cum este reglementată de Legea nr. 85/2006, în cadrul prezentei lucrări sunt prezentați participanții la procedura falimentului societății bancare, analizându-se în detaliu atribuțiile specifice acestora în desfășurarea procedurii. Cu această ocazie sunt prezentate aspectele particulare specifice materiei falimentului bancar în raport cu procedura de drept comun, arătându-se faptul că procedura falimentului bancar nu dă posibilitatea societății bancare să solicite reorganizarea în cadrul procedurii.

La nivelul a mai multor secțiuni din cadrul acestui capitol sunt prezentate etapele specifice procedurii falimentului bancar, începând cu deschiderea procedurii ca urmare a admiterii de către instanța de judecată a cererii formulate de creditorii societății bancare sau a Băncii Naționale, continuându-se cu procedura lichidării averii societății bancare în cadrul falimentului, urmând ca în final să se analizeze efectele juridice specifice închiderii procedurii falimentului societății bancare.

În cadrul acestui capitol sunt prezentate principalele modalități de lichidare a averii societății bancare aflată în faliment, fiind analizate tranzacțiile privind cumpărarea de active și asumarea de pasive de către alte societăți bancare, vânzarea de bunuri aflate în patrimoniul societății bancare supusă procedurii falimentului, precum și a altor tehnici de realizare a activelor, cum sunt cesiunea de creanță, novația.

O secțiune distinctă este alocată modalității de distribuire a sumelor de bani rezultate din lichidarea bunurilor aflate în patrimoniul societății bancare. Cu această ocazie am prezentat noua abordare a legiuitorului în ceea ce privește ordinea de distribuire a sumelor de bani rezultate din procesul de lichidare, astfel cum a fost consfințită prin OUG nr. 37/2010, în sensul că atât deponenții garantați, cât și Fondul de garantare a depozitelor în sistem bancar, urmează să fie îndeștulați prioritar în raport cu celelalte categorii de creditori.

În analiza falimentului societății bancare sunt evidențiate în mod distinct particularitățile specifice falimentului sucursalelor din România ale societății bancare dintr-un stat membru. Legiuitorul în cadrul OG nr. 10/2004 a consacrat un capitol distinct reglementării procedurii

falimentului sucursalelor din România ale societăților bancare care își au sediul în statele membre ale UE.

Capitolul VIII este intitulat „scurte considerații cu privire la acordul Basel”. În cadrul acestui capitol în mod sintetic am subliniat rolul și importanța principiilor care stau la baza acordului Basel în ceea ce privește activitatea sistemului bancar. Am prezentat totodată inclusiv obiectivele și etapele caracteristice care au stat la baza implementării la nivel național al principiilor acordului Basel II.

În cadrul ultimului capitol din prezenta lucrare am prezentat și argumentat concluziile care se desprind din analiza instituțiilor care definesc regimul juridic al societății bancare, ocazie cu care am subliniat necesitatea de a se lua în discuție și analiza oportunitatea implementării mai multor propuneri de lege ferenda.

În legătură cu propunerile de lege ferenda se impun a fi menționate următoarele:

1. Datorită importanței activității societății bancare și a efectelor nemijlocite pe care le poate avea la nivelul întregii economii, din dorința asigurării unui management prudent și sănătos și a existenței unui control eficient asupra acestuia, realizat de către organele statutare ale societății bancare, apreciem că legiuitorul ar trebui să aibă în vedere la nivelul unei viitoare reglementări limitarea posibilității societăților bancare de a fi administrate în sistem unitar, lăsându-le posibilitatea de a fi administrate exclusiv în sistem dualist. Sistemul dualist se recomandă datorită eficienței de care a dat dovadă la nivelul corporațiilor, bazat fiind pe o delimitare clară între atribuțiile organelor de supraveghere și ale organelor de conducere, motiv pentru care principalele societăți bancare din România au implementat administrarea în sistem dualist. Ca soluție alternativă, în raport de propunerea anterior enunțată, în cazul în care se apreciază oportun păstrarea opțiunii ca societatea bancară să aibă posibilitatea de a fi administrată în ambele sisteme, unitar, respectiv dualist, lăsându-le acționarilor libertatea de a alege modalitatea de administrare în funcție de interesele specifice, astfel cum se întâmplă în prezent, apreciem că ar trebui realizată la nivel normativ o redefinire a regimului juridic al organelor de administrare în cadrul sistemului unitar, în sensul de a fi delimitate cele două funcții pe care le exercită în prezent consiliul de administrație, respectiv supravegherea și managementul. Astfel, considerăm că ar trebui promovat principiul administrării dublu etajate, care presupune dobândirea unei autonomii și a unei diferențieri statutare a funcțiilor executive, care urmează să exercite atribuțiile exclusiv în cadrul unui consiliu managerial, de cele de supraveghere, care urmează să aibă exclusiv atribuții de cenzură a managerilor și de stabilire a politicii strategice a societății bancare, exercitate la nivelul unui consiliu de supraveghere. Mai mult, spre deosebire de societățile comerciale de capitaluri unde legiuitorul lasă la latitudinea acționarilor de a numi un administrator independent în cadrul consiliului de administrație, în cazul societății bancare participarea a cel puțin unui membru independent în cadrul consiliului ar

trebuie să fie obligatorie, devenind regulă. Tot în acest context, considerăm oportun existența unui cadru legal prin care legiuitorul să stabilească regimul juridic al comitetului director sau executiv, așa cum a făcut în ceea ce privește comitetul de audit, asigurându-i acestuia nu numai atribuții de consultare a consiliului de administrație, ci mai mult, conferindu-i atribuții și mecanisme statutare care să-i asigure posibilitatea de a-și exercita în mod eficient atribuțiile de management. Așa cum am menționat în cadrul prezentei lucrări, analizând structura statutară a societăților bancare din România, am constatat că marea majoritate a societăților bancare administrate în sistem unitar sunt conduse de către manageri care își desfășoară activitatea într-un cadru formal și colegial, respectiv în comitetul executiv sau comitetul directorilor, comitet a cărei reglementare se limitează la regulamentul intern de organizare și funcționare. În condițiile în care în desfășurarea activității societăților bancare a fost identificată necesitatea și utilitatea existenței unui asemenea comitet, care în opinia noastră a dobândit valențele unui organ statutar, legiuitorul ar trebui să manifeste preocupare în a reglementa și defini regimul juridic al acestui organism colectiv.

2. Plecând de la premisa că s-ar îmbrățișa opinia anterior exprimată, potrivit căreia societățile bancare ar putea fi administrate numai în sistem dualist, din dorința asigurării unei celerități și a flexibilizării cadrului instituțional al societății bancare, apreciem util ca numai membrii comitetului de supraveghere, organe statutare neexecutive ale societății bancare, să facă obiectul autorizării Băncii Naționale, urmând ca în considerarea calității profesionale și a expertizei acestora, acest comitet să aibă libertatea de a-și numi managementul fără a mai fi necesară obținerea aprobării Băncii Naționale. În acest sens, considerăm că o simplă notificare ulterioară numirii acestora realizată către Banca Națională, similar procedurii din prezent pentru persoanele care asigură conducerea sucursalelor și agențiilor societății bancare, s-ar dovedi suficientă și mai ales eficientă, dând posibilitatea Băncii Naționale să își exprime punctul de vedere în cazul în care unul dintre directori nu îndeplinește criteriile care să asigure un management prudent și sănătos care să răspundă nevoilor și complexității activității societății bancare.

3. Adoptarea și utilizarea la nivelul societăților bancare a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS) astfel încât să înceteze situația din prezent în care societățile bancare, filiale ale societăților bancare europene, întocmesc situațiile atât în conformitate cu prevederile contabilității românești, conform Ordinului BNR nr. 13/2008, cât și conform standardelor internaționale, standarde folosite la nivel de grup.

Standardele Internaționale de Raportare Financiară asigură atât acționarilor, investitorilor, dar și autorităților publice cu atribuții în supravegherea și reglementarea respectivelor piețe, informații acurate, de o calitate adecvată, credibile și comparabile cu ale celorlate economii dezvoltate. Dintre neajunsurile pe care le înregistrează neimplementarea acestor standarde internaționale de raportare trebuie subliniate regulile necorespunzătoare

referitoare la amortizarea activelor, reflectarea exacerbată a provizioanelor de risc, posibilitatea înregistrării veniturilor din surse nesigure, toate acestea putând ascunde uneori pierderi. Un alt element de diferențiere care vine în contradicție cu mecansimele IFRS îl reprezintă neacceptarea consolidării în valută a activelor, inclusiv a creanțelor. În ultima perioadă am sesizat o oarecare preocupare la nivelul Băncii Naționale în a implementa în cadrul sistemului bancar românesc principiile IFRS, fiind promovate mici demersuri în acest sens, însă apreciem că ar trebui stabilit un calendar cu termene clar definite și implementabile într-un termen cât mai scurt.

4. În ceea ce privește atribuțiile Băncii Naționale în constituirea și funcționarea societății bancare, considerăm că ar trebui redefinit acest rol prin implementarea unei proceduri care să nu mai fie în doi timpi, respectiv aprobare constituire, respectiv autorizare funcționare. În acest sens, ar trebui stabilită numai o singură fază care să dea posibilitatea Băncii Naționale să cenzureze și să se asigure că societatea bancară ce urmează a fi înființată corespunde nevoilor și rigorilor reglementate la nivel normativ.

5. În considerarea importanței pe care o are protejarea drepturilor deponenților societăților bancare, potrivit principiului simetriei, ar trebui reglementat caracterul de titlu executoriu al contractului de depozit, similar contractului de credit, unde legiuitorul a apreciat oportun a-i statua un regim juridic derogator de la materia înscrisurilor. Instituirea caracterului executoriu al contractului de depozit, respectiv al certificatului de depozit, ar asigura o încredere și siguranță suplimentară clienților societăților bancare.

6. Considerăm nefericită soluția adoptată în prezent de legiuitorul român în domeniul protecției consumatorilor, în sensul de a da competență materială Autorității privind Protecția Consumatorilor în a gestiona aceasta materie, dat fiind faptul că această autoritate nu are expertiza necesară să înțeleagă care sunt particularitățile și nevoile acestei piețe. Suntem de acord cu faptul că persoana fizică, client al societății bancare, trebuie protejată, însă trebuie identificat un echilibru între nevoia de a proteja clientul, persoană fizică, și asigurarea predictibilității activității unei societăți bancare. Un exemplu de actualitate în acest sens îl reprezintă proiectul actului normativ care urmează să transpună la nivel național directiva privind creditul de consum, unde legiuitorul român a decis să aibă o abordare extensivă, pe alocuri exhaustivă, în raport cu obligațiile prevăzute de reglementarea comunitară. Cu titlu de lege ferenda, apreciem că acest domeniu ar trebui să fie gestionat de Banca Națională, așa cum a făcut-o cel puțin la nivel informal în perioada post-decembristă, ocazie cu care s-ar putea dezvolta în interiorul acesteia o structură specializată în acest domeniu.

7. Din dorința diminuării litigiilor aflate pe rolul instanțelor de judecată în care părțile sunt persoane fizice și instituțiile de credit, apreciem necesar a se analiza oportunitatea înființării la nivelul sistemului bancar a instituției mediatorului bancar, așa cum se întâmplă și în alte state ale Uniunii Europene. Analizând caracteristicile instituției mediatorului bancar în

Uniunea Europeană, constam că la nivel național pot fi identificate două opțiuni ce pot fi implementate. O primă opinie are în vedere înființarea unei instituții voluntare, privată și independentă, organizată și funcționând în baza OG nr. 26/2000¹⁷, la care să participe instituțiile de credit interesate, urmând ca acestea să asigure și finanțarea acestei instituții prin contribuții anuale în funcție de cota de piață a fiecăreia. Supravegherea și conducerea acestei instituții ar trebui asigurată de către un Consiliu de Încredere care are ca scop atât numirea mediatorului bancar, cât și asigurarea independenței acestei instituții, din componența căruia să facă parte reprezentanți ai instituțiilor de credit participante, reprezentanți ai ANPC și Băncii Naționale, precum și un Consiliu Director care să aibă exclusiv atribuții administrative. A doua opțiune constă într-o instituție a mediatorului bancar obligatorie, publică și independentă. Această instituție ar trebui să fie rezultatul voinței legiuitorului, având caracter obligatoriu pentru toate instituțiile de credit, nelimitându-se doar la cele participante cum se întâmplă în prima situație prezentată.

8. Având în vedere faptul că Banca Națională gestionează la nivel intern un registru al instituțiilor de credit având ca scop asigurarea publicității regimului juridic al acestora în raport cu terții, consideram că ar trebui analizată sustenabilitatea soluției potrivit căreia instituțiile de credit nu ar mai trebui să se înregistreze în Registrul Comerțului, fiind suficientă înscrierea acestora în registrul instituțiilor de credit, moment în raport de care societatea bancară să dobândească inclusiv personalitate juridică.

9. Așa cum am menționat în cuprinsul lucrării, societatea bancară are anumite restricții legale care limitează posibilitatea acesteia de a dobândi participații în cadrul altor societăți comerciale. În contextul crizei pe care o parcurge România, când foarte mulți clienți ai societăților bancare, persoane juridice, au intrat în procedura insolvenței sau se confruntă cu dificultăți financiare majore, consider că aceste condiții trebuie relaxate, regândite într-un mod inteligent, astfel încât societatea bancară să aibă posibilitatea de a dobândi participații majoritare în cadrul societăților comerciale aflate în dificultate, fapt care i-ar permite acesteia să numească cel puțin un specialist în managementul acestora și să influențeze administrarea acestora, ocazie cu care s-ar maximiza șansa de a se ameliora situația financiară și implicit de a-și recupera creditele acordate. În acest sens, trebuie gândit un mecanism care să oblige societatea bancară să-și înstrăineze participația la momentul recuperării creditelor.

10. La momentul în care se va modifica OUG nr. 99/2006 în viitor, apreciem necesar ca legiuitorul, așa cum a încercat într-o manieră neconvingătoare în Legea nr. 58/1998, să definească și să stabilească regimul juridic al principalelor contracte specifice activității bancare, cu prioritate contractul de credit și contractul de depozit. Este drept și salutar, în același timp, că legiuitorul în noul cod civil a apreciat oportun să reglementeze câteva contracte specifice

¹⁷ OG nr. 26/2000 reglementează regimul juridic al asociațiilor și fundațiilor, fiind publicată în Monitorul Oficial nr. 39/2000

domeniului bancar, dându-le pentru prima dată un caracter numit, însă considerăm că această inițiativă nu reprezintă decât o primă fază în cadrul acestui proiect, care ar trebui să fie mult mai amplu și de substanță.

Drd. Istratescu Eduard Ion

BIBLIOGRAFIE

I. TRATATE ȘI MONOGRAFII

A. LITERATURA ROMÂNĂ

1. Andronache, V., *Banca și operațiunile comerciale; Spețe și soluții practice în raporturile dintre bancă și client*, Editura Universitară, București, 2006
2. Anghelache, Gabriela, *Bursa și piața extrabursieră*, Editura Economică, București, 2000
3. Angheni, Smaranda, Volonciu, Magda, Stoica, Camelia, *Drept comercial*, Editura Oscar Print, București, 2001
4. Angheni, Smaranda, Volonciu, Magda, Stoica, Camelia, *Drept comercial*, Editura All Beck, București, 2004
5. Babiuc, V., *Dreptul comerțului internațional*, Editura Atlas, București, 1994
6. Băcanu, I., *Firma și emblema comercială*, Editura Lumina Lex, București, 1998.
7. Bârsan, C., Dobrinoiu, V., Țiclea, A., Toma, M., Tufan, C., *Societățile comerciale*, Casa de editură și presă Șansa, București, 1995
8. Bârsan, C., *Drept civil. Drepturile reale principale*, Editura All Beck, București, 2001
9. Basno, C., Dardanac, N., Floricel, C., *Moneda, Credit, Bănci*, Editura Didactica și Pedagogică, București, 1994
10. Beileiu, Gh., *Drept civil. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*. Casa de editură și presă „Șansa” SRL, București, 1992
11. Berea, P., *Modernizarea sistemului bancar*, Ed. Expert, București, 2003
12. Boroi, G., *Drept civil. Partea Generală. Persoanele*, Ediția a II-a, Editura All Beck, 2002
13. Boroi, G., *Drept civil. Teoria Generală*, Editura ALL, București, 1997
14. Boroi, G., B., Rădescu, D., *Codul de procedura civilă -comentat și adnotat*, Editura All, București, 1994
15. Căpățână, O., *Dreptul concurenței comerciale, vol. II*, Editura Lumina Lex, București, 1997.
16. Căpățână, O., *Societățile comerciale*, Editura Lumina Lex, București, 1996
17. Căpățână, O., Ștefănescu, B., *Tratat de drept al comerțului internațional, vol II*, Editura Academiei, București, 1987
18. Cârcei, Elena , *Constituirea societății comerciale pe acțiuni*, Editura Lumina Lex, București, 1995
19. Cârcei, Elena, *Societățile comerciale pe acțiuni*, Editura All Beck, București, 1999
20. Cărpenaru, St., D., Nemeș, V., Hoțca, M., A., *Noua lege a insolvenței. Legea 85/2006. Comentarii pe articole*, Editura Hamangiu, București, 2006

21. Cărpenaru, St., D., Predoiu, C., David, S., Piperea, Gh., *Legea societăților comerciale, Comentariu pe articole*, Editia a 4-a, Editura CH Beck, 2008
22. Cărpenaru, St., D., Stanciulescu, L., Nemeș, V., *Contracte civile și comerciale*, Editura Hamangiu, 2009
23. Cărpenaru, St., D., *Tratat de drept comercial român, Editia a VIII-a*, Editura Universul Juridic, 2009
24. Ciobanu, D., *Drept comercial român*, vol. I, București.
25. Ciutacu, F., *Drept bancar. Culegere de spețe. Modele de contracte*. Editura Themis Cart, București, 2008
26. *Codul comercial român comentat și adnotat*, Editura Tribuna Craiova, 1994.
27. Costin, M., *Titlul societar ca varietate a titlului de valoare, cu specială privire la acțiuni*, Editura Lumina Lex, București, 1998.
28. Costin, M., N., Schiau, I., Prescure, T., *Reorganizarea și lichidarea judiciară – analiză de legislație și doctrină*, Editura Lumina Lex, București, 1997
29. Deak, F., Cărpenaru, St., D., *Contracte civile și comerciale*, Editura Lumina Lex, București, 1993
30. Deleanu, I., *Justiția constituțională*, Editura Lumina Lex, București, 1995
31. Demetrescu, P., I., *Societățile bancare pe acțiuni*, Editura Lumina Românească, București, 1939
32. Demetrescu, P., I., *Comerțul de bancă, Consiliul legislativ*, București, 1935
33. Demetrescu, P., I., Georgescu, I., L., *Raportul Consiliului legislativ la Acordul comercial „Carol al II-lea*, Editura Cartea Românească, București, 1939
34. Demetrescu, P., I., *Întreprinderile comerciale*, Ed. Cercetări Juridice, București, 1943
35. Diaconescu, Gh., *Infrațiunea de bancrută*, Editura Sirius, București, 1994.
36. Dumitrescu, M., A., *Codul comercial comentat*, Editura Cugetarea, București, vol. I, II, 1926, precum și vol. III, 1927
37. Duțulescu, C., *Drepturile Acționarilor*, Editura Lumina Lex, București, 2006
38. Fințescu, I., N., *Curs de drept comercial, vol. I și II*, București, 1929.
39. Fințescu, I., N., *Curs de drept comercial, vol. III*, București, 1930.
40. Fuerea, A., *Drept comunitar al afacerilor*, Ed. Universul Juridic, București 2006
41. Gaftoniuc, Simona, *Practici bancare internaționale*, Ed. Economică, București, 1995
42. Gălășescu, D., *Actiunile privilegiate în societățile anonime*, Editura Curierul judiciar, București, 1930
43. Gălășescu, D., *Drept comercial*, București, 1948
44. Gălășescu, D., *Registrul comerțului. Studiu critic legislativ*, București, 1931
45. Galasescu, Pyk, *Curs de drept bancar*, Universitatea C.I. Parhon, București, 1950
46. Georgescu, I., L., *Drept comercial român, volumul I*, Editura All Beck, București, 2002

47. Georgescu, I., L., *Drept comercial roman, volumul II*, Editura All Beck, București, 2002
48. Gerota, D., D., *Curs de societăți comerciale*, Editura Fundația culturală Regele Mihai I, București, 1928
49. Gheorghe, Carmen, Adriana, *Constituirea societăților bancare*, Ed. Universității Transilvania, Brașov, 2004
50. Gheorghe, Carmen, Adriana, *Drept bancar comunitar*, Editura C.H. Beck, București, 2008
51. Gheorghe, Carmen, Adriana, *Drept Bancar*, Ediția 2, Editura CH Beck, București, 2009
52. Gheorghe, Carmen, Adriana, Muresan, L., *Drept comercial. Compediu. Teste de Evaluare*, Ed. Universității Transilvania, Brasov, 2006
53. Gheorghiu, Gh., Țuțuianu, A., Istrătescu, E., *Drept comercial român. Note de curs, vol. II*, Editura Bibliotheca, 2003
54. Gheorghiu, Gh., Țuțuianu, A., Istrătescu, E., *Drept comercial român. Note de curs. Ediția a II-a, revăzută și adăugită*, Editura Bibliotheca, 2004
55. Gheorghiu, Gh., Țuțuianu, A., Istrătescu, E., *Drept comercial român. Note de curs, vol. I*, Editura Bibliotheca, 2003
56. Ifrim, V., *Supravegherea prudentțială, premise a optimizării managementului bancar*, Biblioteca Academiei, București, 2001, Teză de doctorat
57. Ionescu, M., Gh., Silberstein, I., *Legislația bancară cu comentarii și adnotări, vol. III*, Editura Expansion-Armonia, 1998
58. Mocanu Livia, *Garanțiile reale mobiliare*, Editura All Beck, 2004
59. Mănescu, D., M., *Regimul juridic al societății bancare*, Editura Hamangiu, 2009
60. Munteanu, E., *Regimul juridic al administratorilor societăților comerciale*, Editura All Beck, 2001
61. Nemeș, V., *Drept bancar*, Editura Editas, București, 2004
62. Nițu, I., *Controlul și audit bancar*, Editura Expert, București, 2002
63. Pașcanu, M., *Drept falimentar român cu legislația creditorilor alipite*, Editura Cugetarea, București, 1927
64. Petrescu, R., *Drept comercial român*, Editura Oscar Print, București, 1996;
65. Piperea, Gh., *Obligațiile și răspunderea administratorilor societăților comerciale*, Editura All Beck, București, 2005
66. Piperea, Gh., *Insolvența: legea, regulile, realitatea*, Editura Wolters Kluwer, București, 2008
67. Piperea, Gh., *Societăți comerciale, piața de capital. Aquis comunitar*, Editura All Beck, București, 2005
68. Piperea, Gh., *Obligațiile și răspunderea administratorilor societăților comerciale. Noțiuni elementare*, Editura All Beck, București, 1998
69. Popescu, D., A., *Contractul de societate*, Editura Lumina Lex, București, 1996.
70. Popescu, T., R., *Dreptul comerțului internațional*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1976;

71. Postolache, Rada, *Garanțiile bancare în comerțul internațional*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2005
72. Predoiu, C., *Societatea comercială bancară*, Biblioteca Centrala Universitară, București, 2003, Teza de doctorat
73. Saguna, D., D., Donoica, C., F., *Drept bancar și valutar*, Editura Proarcadia, București, 1994
74. Saguna, D., D., Rațiu, Monica, Amalia, *Drept bancar*, Editura C.H. Beck, 2007
75. Scheaua, M., *Legea societăților comerciale*, Editura All Beck, București, 2000
76. Silberstein, I., *Controlul administrativ și supravegherea bancară*, Ed. Rosetti, București, 2005
77. Silberstein, I., *Controlul administrativ și supravegherea bancară*, Editura Rosetti, București, 2005
78. Silbersten, S., Ciobanu, V., M., Băcanu, I., *Drept procesual civil – Executarea silită, vol. II*, Editura Lumina Lex, București, 1996
79. Sitaru, D., A., *Dreptul comerțului internațional*, Editura Lumina Lex, București, 2004
80. Statescu, C., Barsan, C., *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Editura All, București, 1998
81. Traian, E., *Legea aplicabilă operațiunilor bancare și de credit cu element internațional*, Biblioteca Centrală Universitară, București, 2006, Teza de doctorat
82. Turcu, I., *Falimentul, actuala procedură. Tratat. Ediția a V-a*, Editura Lumina Lex, București 2005
83. Turcu, I., *Drept bancar, volumul I*, Editura Lumina Lex, București, 1999
84. Turcu, I., *Drept bancar, volumul II*, Editura Lumina Lex, București, 1999
85. Turcu, I., *Drept bancar, volumul III*, Editura Lumina Lex, București, 1999
86. Turcu, I., Pop, L., *Contractele comerciale; formare și executare, Vol I și II*, Editura Lumina Lex, București, 1997
87. Turcu, I., *Reorganizarea și lichidarea judiciară*, Editura Lumina Lex, București, 1996
88. Turcu, I., *Operațiuni și contracte bancare, Tratat de Drept Bancar*, Editura Lumina Lex, București, 2004.
89. Turcu, I., *Operațiuni și Contracte bancare, Tratat de drept bancar, Ediția a V-a, Vol I și II*, Editura Lumina Lex, București, 2004
90. Țuțuianu, A., *Piața de capital. Regimul juridic aplicabil participanților*, Editura Hamangiu, București, 2007
91. Ungureanu, A., Ciopraga, A., *Dispoziții penale din legi speciale române, vol. II*, Editura Lumina Lex, București
92. Vartolomei, Brîndușa, *Contractul de factoring*, Lumina Lex, București, 2006

B. LITERATURA STRĂINĂ

1. Audit, B., *Droit international prive, 2e edition*, Economica, 1998.
2. Bolaffio, G., *Del fallimento. Commento al codice di commercio*, Ed. Vallarde, Milano, 1938.
3. Căpățână, O., *Insolvenzrecht în Rumenien* in vol. *Insolvent in Deutschland und ost Europa*, Munchen 1998, Ed. Beck, pag. 335-364.
4. Cartwright, P., *Banks, consumers and regulation*, Ed. Hart Publishing, Oxford and Portland Oregon, 2004;
5. Chaput, Y., *Droit des societes*, 1993, PUF
6. Cozian, M., Vindier, A., *Droit des societes*, Ed. Litec, 1992.
7. Cranston, R., *Principles of banking law*, Ed. Oxford University Press, 1997
8. Davies, P., L., *Grower's principles of modern company law*, Sixth edition, Ed. Sweet & Maxwell, 1997;
9. Derrida, F., Gode, P., Sortais, J.- P., *Redressement et liquidation judiciaires des entreprises, 3e*, Dalloz, 1991; *Debtors and Creditors*, Boston, 1991.
10. Gavalda, Ch., Stoufflet, J., *Droit bancaire*, Litec, Paris, 1999
11. Gavalda, Ch., Stoufflet, J., *Jurisclasseur, Banque et credit*, fasc. *La garantie bancaire a premiere demande*, Ed. Techniques SA, Paris, 1988
12. Giuridici, M., *Diritto bancario*, VI edizione, Ed. Simone, 1997
13. Guyon, Y., *Droit des affaires*, 2e, 1989, Paris
14. Jean Louis Rives-Lange, Monique Contamin – Raynaud, *Revue du droit bancaire*, 1990
15. J.L. Rives Lange, *Garanties internationales et cautions*, Banque, 1987
16. Jorda, L., Waren, W., *Bankruptcy*, The Foundation Press, 1991.
17. Jorge, M., *Droit des affaires*, Dalloz, Paris, 1999
18. Juglart, M., Ippolito, B., *Traite de droit commercial. Banques et bourse, tome 7, 3e edition*, Montchrestein, 1991
19. Laidlaw, A., Roberts, G., *Law relating to banking services*, Ed. The Chartered Institute of Bankers, 1990
20. Mattout, J., P., Prum, A., *Les regles uniformes de la CCI pour les garanties sur demande,, Banque et droit*, juillet-aout 1993
21. Mayer, P., *Droit international prive 5e edition*, Montclarestien, 1997.
22. Paul Le Cannu, *Prevention et reglement amiable de difficultes des entreprises*, Paris, 1988.
23. Perochon, F., Regine Bonhomme-Juan, *Entreprises en difficulte*, LGDJ, 1994.
24. Piedelievre, S., *Droit bancaire*, PUF, 2003
25. Ripert, G., Roblot, R., *Traite elementaire de droit commercial, vol. II*, Paris, 1996
26. G. Ripert, R Roblot, *Traite elementaire de droit commercial, vol I*, Paris, 1974
27. Sabathier, Sophie, *Droit du credit*, Ed. Ellipses 2007
28. Treister, G., M., Ronald, J., s.a., *Fundamentals of Bankruptcy Law*, Philadelphia, 1991.

29. Vasseur, M., in Enciclopedie, *Droit commercial*, fasc. Gaindependante, Dalloz, 1998
30. Wadsley, Joan and Penn, Graham, *The law relating to domestic banking*, Ed. Sweet & Maxwell, 2000;

II. ARTICOLE ȘI ANALIZE

1. Aden, M., *Acțiunea în despăgubiri a clienților pentru consiliere eronată din partea agenților băncii*, *Probleme actuale în dreptul bancar*, Editura Wolters Kluwer, 1998
2. Badea, D., Anghel, Ana, Anghel, C., *Aspecte contractuale, instituționale și privind refinanțarea portofoliilor de credite ipotecare, Partea I*, *Revista de drept român al afacerilor*, nr. 6/2003
3. Badea, D., Anghel, Ana, Anghel, C., *Aspecte contractuale, instituționale și privind refinanțarea portofoliilor de credite ipotecare, Partea II*, *Revista de drept român al afacerilor*, nr. 7-8/2003
4. Băjenaru, Olguța, *Discuții în legătură cu încuviințarea executării silite, efectuată de executorii bancari*, *Dreptul*, nr. 6/2002
5. Băcanu, I., *Aporturile în creanțe*, *Revista de drept comercial*, nr. 2/1999
6. Băcanu, I., *Dizolvarea de drept a societăților comerciale. Condițiile de valabilitate a prelungirii duratei societății*, *Revista de drept comercial*, nr. 1/1997.
7. Belei, Gh., *Capacitatea juridică a societăților comerciale din România*, *Revista de drept comercial*, nr. 1/1991
8. Belu, Magda, Mona- Lisa, *Contractul de cont curent*, *Revista de drept comercial*, nr. 10/2004
9. Belu, Magda, Mona- Lisa, *Contractul de credit ipotecar*, *Revista de drept comercial*, nr. 1/2006
10. Belu, Magda, Mona-Lisa, *Caracterele și consecințele incapacității de plată constatate și cele ale stării de incapacitate de plată declarată*, *Revista de drept comercial* nr. 4/1996
11. Bercea, L., *Contractele bancare în noul cod civil sau despre codificarea prin traducere selectivă*, Conferința Dreptul afacerilor 2010, *Integrarea dreptului comercial în dreptul civil*, Universitatea București, Facultatea de Drept
12. Bercea, L., *Sistemul de evidență și publicitate a instituțiilor de credit*, *Revista de drept comercial*, nr. 10/2003
13. Bercea, L., *Statutul dreptului bancar*, *Revista de drept comercial*, nr. 6/2003;
14. Bercea, L., *Acțiunile și acționarii băncilor*, *Revista de drept comercial*, nr. 7-8/2003
15. Bercea, L., *Constituirea societăților bancare*, *Revista de drept comercial*, nr. 12/2001
16. Bercea, L., *Evoluții în structura sistemului bancar din România*, *Revista de drept comercial* nr. 4/2004
17. Berea, A., A., *Guvernanța corporativă. Noul cadru legal al organizării instituțiilor de credit. Integrarea principiilor de guvernanță corporativă în sistemul dreptului societar și bancar*, *Probleme actuale în dreptul bancar*, Editura Wolters Kluwer, 1998

18. Biciin, I., *Extrasul de cont, document financiar-contabil generator de efecte juridice*, Revista de drept comercial, nr. 1/2007
19. Bunescu, I., Andronache, V., *Admisibilitatea ordonanței președințiale în cererile având ca obiect suspendarea contragaranției bancare*, Revista de drept comercial, nr. 11/2003
20. Căpățână, O., *Caracteristici statutare ale societăților comerciale bancare*, Revista de drept comercial, nr. 5/1994
21. Cărpenaru, St., D., *Formalitățile legale de constituire a societății comerciale și consecințele nerespectării lor în lumina Legii nr. 31/1990*, Revista de drept comercial, nr. 4/1992
22. Cărpenaru, St., D., *Condițiile aplicării procedurii reorganizării și lichidării judiciare în R.D.C.*, nr. 6/1995
23. Condor, I., Staicu, S., Gh., *Supravegherea bancara în România, Probleme actuale în dreptul bancar*, Editura Wolters Kluwer, 1998
24. Costin, M., C., *Natura juridică a contractului de societate prin care se constituie o societate comercială*, Revista de drept comercial, nr. 3/1999.
25. Dabu, Valerica, Enoiu, Tudorel, Boboc, *Despre protecția secretului profesional și a creditului bancar*, Revista de drept comercial, nr. 6/2000
26. Danil, M., *Câteva probleme ale funcționării și ale administrării societăților comerciale*, R.D.C., nr. 3/1992.
27. Deleanu, S., *Clauza leonină în contractele de societate*, Revista Dreptul, nr. 2/1992.
28. Dumitru, Maria, *Cumulul dobânzii legale cu alte tipuri de daune în material obligațiilor bănești*, Revista Dreptul nr. 12/2006;
29. Florescu, C., N., *Condițiile generale de afaceri, instrument juridic necesar în activitatea bancară*, Revista de drept comercial nr. 6/2000
30. Frențiu, Gabriela, Cristina, *Caracterul de titlu executoriu al contractelor de credit bancar încheiate anterior intrării în vigoare a Legii nr. 58/1998, aflate în curs de executare și după această dată, Probleme actuale în dreptul bancar*, Editura Wolters Kluwer, 1998
31. Georgescu, I., L., *Autonomia dreptului comercial*, Revista de drept comercial, nr. 4/1993
32. Gheorghiu, Gh., *Considerații asupra măsurilor prefalimentare*, Revista de drept comercial, nr. 1/1995, *Măsurile luate de judecătorul sindic înainte de aprobarea planului de reorganizare judiciară*, Revista de drept comercial nr. 5/1997
33. Goicovoci, Juanita, *Protejarea consimțământului „părții slabe” prin Legea nr. 289/2004 privind regimul juridic al contractelor pentru consum destinate consumatorilor persoane fizice*, Dreptul, nr. 8/2005
34. Manole, P., *Cu privire la obligația legală a executorului bancar de a solicita instanței de judecată încuviințarea executării silite*, Dreptul, nr. 12/2002
35. Mihai, Emilia, *Câteva considerații privind formarea contractului de credit pentru consum, Probleme actuale în dreptul bancar*, Editura Wolters Kluwer, 1998
36. Mircea, V., *Contractul de factoring*, Revista de drept comercial, 6/2000
37. Motica, R., I., Bercea, L., *Condițiile generale de bancă – document contractual?*

38. Munteanu, E., *Unele aspecte privind statutul juridic al administratorilor societăților comerciale*, Revista de drept comercial, nr. 4/1997.
39. Neculaescu, S., Danil, M., *Contractul de societate*, Dreptul, nr. 5-6/1994
40. Nemeș, V., *Insolvența bancară. Studiu comparativ cu reglementările Legii nr. 85/2006 privind procedura insolvenței*
41. Onet, Cristina, Zamfir, Alexandra, *Considerații privind preluarea acquis-ului comunitar prin noile reglementări referitoare la activitatea instituțiilor de credit, Probleme actuale în dreptul bancar*, Editura Wolters Kluwer, 1998
42. Oprea, M., E., *Secretul bancar, studiu –drept comparat*, Revista de drept comercial, nr. 7-8/1999;
43. Oprea, Oana, *Concurența neloială în mediul bancar*, Conferința internațională „Probleme actuale în domeniul juridic bancar” organizată de Asociația Consilierilor juridici din Sistemul financiar-bancar și Facultatea de Drept din cadrul Universității de Vest din Timișoara, 31 octombrie – 2 noiembrie 2007
44. Patulea, V., *Răspunderea băncilor pentru informațiile inexacte furnizate clienților*, Dreptul nr. 3/1998
45. Piperea, Gh., *Despre necesitatea extinderii procedurii insolvenței la simpli particulari pentru supraîndatorare*
46. Piperea, Gh., *Falimentul în dreptul internațional privat*, Revista de drept comercial, nr.1/1996
47. Postolache, Rada, *Regimul juridic al executării garanției bancare autonome*, The 28th Annual Congress of the American Romanian Academy of Art and Sciences, Constantin Brâncuși, Univesristatea Târgu Jiu, Proceedings, vol. I, 2003
48. Predoiu, C., *Considerații privind activitatea bancară și credit bancar*, Revista Română de Dreptul Afacerilor nr. 6/2003
49. Predoiu, C., *Considerații privind noțiunile de activitate bancară și credit bancar*, Revista de drept român al afacerilor, nr. 6/2003
50. Prescure, T., Schiau, I., *Reorganizarea și lichidarea judiciară a societăților bancare – un caz special în cadrul procedurilor reglementate de Legea nr. 64/1995*, Revista de drept comercial, nr. 10/1996
51. Rizoiu, R., *Reprezentarea creditorilor garantați printr-un agent specializat*, Probleme actuale în dreptul bancar, Editura Wolters Kluwer, 1998
52. Rizoiu, R., *Unele aspecte particulare ale garanțiilor reale mobiliare constituite asupra depozitelor bancare*, Revista de drept român al afacerilor nr. 2/2005;
53. Roșu, Claudia, *Administrarea instituțiilor de credit, Probleme actuale în dreptul bancar*, Editura Wolters Kluwer, București, 1998
54. Roșu, Claudia, *Unele considerații în legătură cu dobânzile*, Revista Dreptul nr. 6/2004;
55. Șandor, F., *Aspecte juridice privitoare la operațiunile bancare transfrontaliere*, Probleme actuale în dreptul bancar, Editura Wolters Kluwer, 1998
56. Schiau, I., *Supravegherea specială, administrarea specială și falimentul băncilor*, Revista de drept comercial nr. 12/1998;

57. Şchiopu, G., H., *Apecte juridice privind evidenţierea creanţelor bancare în conturi extrabilanţiere*, Revista de drept bancar şi financiar, nr. 1/2006
58. Silberstein, I., *Aspecte juridice în relaţia dintre banca centrală şi băncile comerciale*, Revista de drept comercial, nr. 2/2003
59. Silberstein, I., *Colaborarea Băncii Naţionale a României cu alte autorităţi, Probleme actuale în dreptul bancar*, Editura Wolters Kluwer, 1998
60. Ştefan, C., *Scrisoarea de garanţie bancară*, Revista de drept comercial, nr. 7-8/1999
61. Turcu, I., *Noi aspecte ale procedurii insolvenţei băncilor*, Revista de drept comercial, nr. 7-8/1997
62. Turcu, I., *Noua reglementare legală a creditului ipotecar pentru investiţii ipotecare*, Revista de drept comercial, nr. 2/2001
63. Turcu, I., *Contractul bancar de cont curent de disponibilităţi*, Revista de drept comercial, nr. 12/1999
64. Turcu, I., *Diversitatea formelor creditului bancar*, Revista de drept comercial nr. 2/2000
65. Turcu, I., *Principiile Băncii Mondiale privind insolvenţa şi restructurarea băncilor*, Revista de drept comercial, nr. 10/2003
66. Turcu, I., *Procedura falimentului între tradiţie şi inovaţie*, Revista de drept comercial, nr. 2/1995;
67. Turcu, I., *Recuperarea creditului bancar*, Revista de drept comercial, nr. 3/2000
68. Turcu, I., Stan, Madalina, *Bancherii şi avocaţii lor. Prima societate bancară europeană în Dacia Traiana, Probleme actuale în dreptul bancar*, Editura Wolters Kluwer, 1998
69. Turcu, I., Stan, Madalina, *Probleme actuale ale dreptului bancar, Probleme actuale în dreptul bancar*, Editura Wolters Kluwer, 1998
70. Turcu, I., Ştefan, R., *Garantarea rambursării creditelor prin asigurare, între speranţă şi iluzie*, Revista de drept comercial, nr. 3/2006
71. Turcu, I., *Recuperarea creditului bancar*, Revista de drept comercial, nr. 3/2000
72. Turcu, Rebreanu, *Garantarea rambursării creditului prin cauţiune*, Revista de drept comercial, nr. 10/2006
73. Urs, I., *Obligaţia de restituire a împrumutului de consumaţie oglindită în doctrină şi în practica judecatorească*, Dreptul, nr. 3/2005
74. Vasile, M., *Despre nulitatea absolută a „cecului în alb”*, Revista de drept comercial, nr. 11/2006
75. Vasile, M., *Consecinţele juridice ale emiterii biletului la ordin în alb*, Revista de drept comercial, nr. 1/2007
76. Vlăsceanu, D., *Noile reglementări aplicabile instituţiilor de credit aflate în dificultate financiară*, Revista de drept comercial, nr. 5/2004

III. Alte surse de informare

www.scj.ro
www.just.ro
www.jurisprudenta.org
www.bnro.ro
www.cnvmr.ro
<http://eur-lex.europa.eu>
www.ecb.int
<http://ec.europa.eu>
www.avocatnet.com
www.juridice.ro
www.avocatura.com
www.euroavocatura.ro
www.dreptonline.ro
www.juris.ro
www.studijuridice.ro
www.pandecte.ro
www.legalis.ro
www.comunitateajuridica.ro
www.tmb.ro
www.jurindex.ro
www.jurisprudenta.com
<http://studies.law.ubbcluj.ro>
<http://www.gov.ro>
<http://www.sgg.ro>
<http://www.ccr.ro>
<http://www.caa.ro>
<http://www.clr.ro>
<http://www.cnpb.ro>
www.baroul-bucuresti.ro
<http://unbr.ro>
<http://www.unpir.ro>
www.anpc.gov.ro
<http://recom.onrc.ro>
<http://www.ghiseulbancar.ro>

<http://www.mybank.ro>

<http://www.vreaucredit.ro>

<http://www.banknews.ro>

<http://www.bankingnews.ro>

<http://www.stiri-financiare.info>

www.euroavocatura.ro

www.jurindex.ro

www.academiaronana.ro

www.bcub.ro

www.bvb.ro

www.bcr.ro

www.brd.ro